

Издаје уторком, четвртом и суботом.

ПРЕДПЛАТА: на Краљевину СХС
мјесечно Д 15; тримјесечно Д 40;
на Италију мјесечно лира 6; по-
једини број 30 центинава. Огласи
по цјенику. Поједини број Д 150.

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Поштарина плаћена у готову.

Издаје: Окружни Одбор Народне
Радикалне Странке у Шибенику.
Одговорни уредник: Шпиро Ђакић.
Телефон број 60.
Штампа: Нова Штампарња - Шибеник.

Година I.

ШИБЕНИК, субота 23. децембра 1922.

Број 30.

ZADATAK NAR. RAD. STRANKE.

Preuzimanjem vlade posve u svoje ruke Narodna Radikalna Stranka uprlila je na svoja pleća jedno teško i veoma nezahvalno breme. Ona je preuzela na sebe tešku zadaću da unese reda i poravi ono što je najviše uzdrmano i što je uzdrimalo u narodu povjerenje ne samo u vladu, nego čak i u samu državu. U dosadašnjim vladama, dva najvažnija resora po narod i državu bila su u demokratskim rukama: Ministarstvo Finansija i Ministarstvo Unutrašnjih Djela. I nigdje nije bilo više eksperimenteranja, nigde se nije više grijehilo kao baš u tim dvama rezorima. Eksperimentisanjem demokratskih ministara finansija, naš se dinar srozao tako, da je s opravdanjem nastala bojazan i strah u privrednim i trgovačkim krugovima, da ćemo ubrzo stići Poljsku Mađarsku, pa i samu Austriju.

U unutrašnjoj upravi naše zemlje takogjer nije ništa bolje. Svuda nerad i desorganizacija. Javna sigurnost je labava. Autoritet zakona i države je nikakav. Plemenska mržnja je raspirena do vrhunca a nečuvena korupcija zavladała je u zemlji, osobito u Južnoj Srbiji, gdje su demokraci na sva važnija mjesta postavljali samo svoje ljude.

Osım toga u kući naših susjeda nije sve u redu. Nastalo je neko komešanja, vrše se tajne pripreme i dogovaranja. Mađarska se sprema na avanture, u Bugarskoj „Makendjušci“ prijete i bugarske komitadžije pokušavaju da uznemiruju našu granicu, u Albıniji se nešto komeša, a talijanski fašisti, koji danas drže kormilo zemlje u svojim rukama, nešto ispod vode spremaju. Sve nas to silı na oprez i trijezno prosugıvanje prilika.

I u ovakvim prilikama, čestita starina, naš vogja g. Pašić, odlučio se na težak korak, da Narodna Radikalna Stranka, preuzme na sebe svu odgovornost u svoje ruke. U prvom redu vlada će nastojati da zdravim metodama popravi našu valutu, uredi državne blagajne, koje je našla prazne, podigne autoritet zakona i države, nagje načina da stiša plemenske strasti, obezbijedi javnu sigurnost i stane na put korupciji. Narodna Rad. Stranka preuzimajući vladu u svoje ruke, primila je na sebe i svu odgovornost za ono, što se učini, jer ona nije nikada bjelača od odgovornosti za svoja djela. Radikalna stranka, koja je sretno vodila Srbiju kroz više decenija, i koja ju je dovela do potpunog triumfa i do ostvaranja vjekovnih ideala: oslobodjenja i ujedinjenja svih Srba, Hrvata i Slovenaca, u jednu jedinstvenu državu; znače i ovaj put da izvrši dostojno svoju ulogu da izvuče iz gliba državna kola, uredi našu državu i u njoj stvori red i blagostanje.

Na čelu naše državne uprave moraju da stoje ljudi širokih vidika, instinskih demokratskih pogleda, vještı i iskusni državnici, a ne početnici. A baš takvi ljudi nalaze se u Narodnoj Radikalnoj Stranci. Nar. Rad. Stranka znala je da stvori ovu državu, ona će znati i da je očuva i podigne u kolo drugih velikih država Evrope.

Program nove vlade.

Autoritet zakonu i države.

Ministar unutrašnjih djela g. Vujičić izjavio je „Vremenu“ između ostaloga slijedeće: Članovi sadanje vlade ostaće strogi izvršioци postojećih zakona i neće dozvoljavati udaljenje od zakona. U interesu službe biće izvršena izmjena činovništva, jer je potrebno da se uzdigne autoritet zakona i autoritet države. Naročito će izmjena biti izvršena u Južnoj Srbiji, gdje stanje treba dovesti u pravni poredak.

Naš saobraćaj.

Ministar saobraćaja g. Velizar Janković izjavio je „Balkanu“ između ostaloga: „Vlada će pokloniti naročitu pažnju saobraćaju u zemlji, naročito željeznici. Izborna borba ne smije ni najmanje smetati poslove. Od najviših pa do najnižih činovnika moraju se svi bezuslovno starati, da saobraćajne ustanove za vrijeme izborne periode odgovore svom zadatku. Učestala kažnjenja, kakova se danas dešavaju, ne smiju se više nekažnjeno tolerisati. Vagoni moraju biti redovno zagrijani, osvijetljeni i držani u potpunju čistoti. To važi i za stanice i restauracije. Osoblje saobraćaja mora biti predusretljivo publici. Vlada će naročitu pažnju pokloniti takogjer ispravnosti i teretnog saobraćaja od kojeg zavisi uspjeh naše trgovine i napredak cjelokupne privrede, kao i popravka valute i finansija.“ Ministar je dalje izjavio, da će sve neispravnosti i manjkavosti pri službi ostro kažnjavati pa na kom se položaju nalazili, a štiti i nagragivati sve dobre službenike.

Izbori.

U četvrtak poslije podne sastala se je Narodna Skupština. Kraljevim dekretom Skupština je bila raspuštena. Izbori su zakazani za 18 marta, a saziv nove Skupštine za 16 aprila 1923. godine.

Italija i rapalski ugovor.

Beogradska „Tribuna“ prima od svoga dopisnika iz Rima, da je Italija odlučila odreći se rapalskog ugovora, ako naša vlada registruje taj ugovor kod Društva Naroda. Komentarišući ovu vijest „Tribuna“ kaže, da je teško vjerovati u istinitost ove vijesti.

Mađarske tajne pripreme.

Beogradsko „Vreme“ objavljuje opširno tajne pripreme Mađarske za rat protiv naše Kraljevine i Čehoslovačke. Plan je vojnih operacija izradio šef Conrad von Hezendorf, bivši šef glavnog štaba austro-ugarske vojske. Prema planu bile bi dvije armije obrazovane: jedna odlenziva protiv Čehoslovačke, a druga defenzivna protiv nas. Mađari bi radili zajednički sa hrvatskim emigrantima i Bugarskom. „Vreme“ kaže, da je Mađarska odlučila iskoristiti prvi zaplet na Balkanu i pretvoriti ga u oružani sukob.

U Pešti se osjeća užurbanost mađarskog glavnog generalštaba i ministarstva vojnog, da mađarska vojska bude spremna što prije. Interesantno je, da Mađari otvoreno pričaju, da oni ne priznaju zaključene ugovore o miru i da će oni uskoro granice odregivati silom svog oružja. Mađarska je uspjela za posljednje dvije godine da pokupuje ogromnu količinu oružja u Austriji i Njemačkoj. Isto tako Mađari su kupili u Njemačkoj nekoliko velikih fabrika, koje će montirati u Mađarskoj za izradu svakovrsne municije. Naročito Mađari obraćaju veliku pažnju na avijatiku.

O šibenskoj luci.

U zadnjim brojevima „Dalm. Radikala“ bilo je izneseno lijepih članaka o šibenskoj luci, koji su i sa stručne i praktične strane bili potrebiti, da javnost i vlasti upoznaju važnost i položaj te luke, kao i njezino zaledje bogato izvoznim artiklima.

Bilo je i od potrebe, da se već jednom maknemo, da zainteresujemo trgovački svijet i naše vlasti o važnosti koju pruža šibenska luka u našem privrednom životu. Budućnost će pokazati, koliko je ta luka od potrebe i interesa za našu mladu državu. Treba i dalje neumorno raditi i stvarim dokazima prikazati našim kompetentnim trgovačkim ekspertima, kakovu grešku oni prave, ako zapuštaju ovdje u Dalmaciji važno pitanje naše budućnosti.

U prvom redu treba odmah poduzeti korake na višem mjestu, da se ovo pitanje riješi, jer je stanje u kojem se sada nalazi ova prikladna luka u pomorskoj trgovini, posve derutno i prijeti pogibelj, da nam se jedina obala, koju imamo, zvana „Makale“, jednog lijepog dana poruši, pošto je od mora izdubena. Čudno nam je i zagonetno, da se već nijesu poduzeli koraci za ovaj vrlo potrebiti popravak, koji je zatražen od samog Lučkog Poglavarstva pod br. 6265 od 21. X. ov. g. Zavlacenjem ovog hitnog popravka pravi se nepristupačnim jedino mjesto za ukrcaj bauxita i ugljena,

Luka sama leži na vrlo lijepom položaju koji odgovara svim praktičnim uslovima, da se jednom lijepo razvije. Bivša austrijska vlada projektirala je ovdje luku svjetskog glasa, jer je vezana sa bogatim rudnicima u svome zaljeju i jer na nju gravitira zapadna Bosna, Lika i cijela sjeverna Dalmacija a i njezin položaj uslovljava joj takovu budućnost.

Sama luka danas je bez ikakvih lučkih uredjaja modernih sprava za utovar i istovar robe, a da i ne spominjemo raspoloživog prostora za deponiranje izvozne robe. Uva sva ta pomankanja svjeđeno važi za sada, hvalaći svom prirodnom položaju, kao najvažnija tačka naše izvozne trgovine sa prekomorskim državama.

O važnosti šibenske luke za našu mladu državu nije samo nabačena fraza, već to potvrđuje i sam promet u luci sa parobrodima i jedrilicama, kao i autentična statistika našeg izvoza.

Promet parobroda i jedrilica od 1. decembra 1921. do 1. decembra 1922. bio je u šibenskoj luci slijedeći: Brodova na paru i jedra ukupno 2802 brutto tona 1.210.515 od toga: 173 parobroda sa brutto tona 200.624; 467 jedrenjaka sa brutto tona 57.359; 2186 parobroda redovitih pruga sa brutto tona 952.598.

Sam pak izvoz robe domaćeg porijetla za inozemstvo od 17. juna 1921. do 30. novembra 1922., iznašao je tona 160.521.

Kako se iz gore navedene tablice prometa i izvoznih statistika razabire, promet je naše luke neočekivan, uzevši u obzir slabi željeznički saobraćaj i malo pristanište koje je jedino uređeno za krcanje parobroda i jedrilica.

Potražba u inozemstvu naših izvoznih artikla i produkcija istih u domaćim rudnicima je velika. Ne mogu se dovažati u velikim količinama u šibensku luku, jer nema — kako smo spomenuli — urednog željezničkog saobraćaja i jer nema raspoloživog mjesta, gdje bi se moglo u isto vrijeme više parobroda tovariti.

Desilo se već da sada slučajeva, da su pripjela dva oveća parobroda u ovu veliku prirodnu luku, ali se nisu mogla oba tovariti u isto vrijeme, jer nema dostatno izgrajene obale. Da bi se mogla ukloniti ova nemila poteškoća, treba uporno raditi na tome, da naša vlada odmah odpošalje ovamo svoje eksperte, da se ovdje na licu mjesta uvjere o važnosti ove luke kao i o bogatom njezinom zaledju, pak da odrede shodne mjere za tako potrebnu gradnju luke, koja će biti cijelaj našoj državi od velike koristi i blagodati.

Za nacrt o izgradnji šibenske luke, mogao bi lijepo da posluži nacrt što ga je mesno trgovačko udruženje odpošlalo u Beograd. Taj nacrt radi u glavnom na tome, da bi se sagradio veliki molo na plitini zvanaj „Ungrad“, koji bi imao slijedeće dimenzije: duljinu od 200 metara i širinu od 250 metara. Na istome mulu imala bi se sagraditi skladišta i carinarnična zgrada, koja je i onako kod Ministarstva Finansija u projektu za izgradnju. Po rečenom Ministarstvu poduzeti su shodni koraci u svrhu izgradnje zgrade, ali na drugom mjestu, pak bi se isto moglo stripiti, dok se i ovo aktuelno pitanje definitivno ne riješi.

Sa spomenutom gradnjom mula u rečenim dimenzijama, dobilo bi se oko 650 metara obale za pristajanje parobroda, što znači, da bi se moglo — uzevši u obzir već sagradjenu obalu — 5—6 velikih parobroda u isto vrijeme krcati i iskrcavati. Šibenik sam ima električnu centralu, pak bi se lijepo dale udesiti električne lučke sprave za istovarivanje i utovarivanje robe, tako da bi rad bio jeftin i vrlo brz.

Sama gradnja jednog takvog mula na spomenutoj plitini, nebi iziskivala ogromne troškove, jer se je plitina „Ungrad“ usjekla u more u spomenutim dimenzijama, a ima dobio svojstvo, da gdje prestaje plitka voda nastaje odmah takova dubina, da bi mogao pristati uz obalu jedan od najvećih prekoceanskih parobroda.

Spomenuto je već, kakav promet ima sada šibenska luka, a kakav bi tek onda imala, kad bi se sve to izgradilo o tome ne treba pisati. No ne smije se zaboraviti, da je sama gradnja ove luke u vezi sa gradnjom ličke željeznice, jer će onda imati bolji željeznički saobraćaj i jer će sve pokrajine koje gravitiraju na Jadran, imati najbliži izlaz na more samo preko ove luke.

Kad se jednom i tome nadje željeni i sretan izlaz, onda će šibenska luka sama po sebi iznuditi kapitale bilo privatne ili državne i procvjetati do svog vrhunca. Postati će, ako i ne nijetijim nastojanjem, naš trgovački pomorski emporij, a bez ikakvih troškova po našu državu, na korist našoj privredi i ekonomskom stanju.

Navedene činjenice, dobra su podloga našim zahtjevima, neoboriva i važna istina, pek apeliramo na naš trgovački i privredni svijet, kao i na naše kompetentne i odlučujuće faktore, da na vladi uzmu u pretres važnu činjenicu naše ekonomije, pa da što prije donesu o tome stvarnu i odavna željovanu odluku ovdašnjeg privrednog svijeta.

Tim će činom naša Vlada doprinesti podignuću našeg izvoza i blagostanju ovog pasivnog kraja, a u protivnom slučaju štetiti državnim i privrednim interesima, kao i sanaciji uopšte slabih i nesnošljivih prilika u ovim krajevima i time štetovati učvršćivanju jedva položenih temelja naše mlade narodne države. „Semann“.

Писмо из Београда.

После образоване нове владе.

У Београду, 20. децембра.

Министарска криза решена је, као што нам је познато, образовањем хомогене радикалне г. Пашићеве изборне владе. Одиграло се оно што се није могло избећи. Створена је била таква ситуација, да је једини излаз из не је била изборна влада; а збрка у односу странка, у првом реду пошешеном у врховима демократске странке, упућивала је на једну солудију: на владу из редова странке, која је стајала на попришту политичке ситуације чврста и компактна, свесна и своје снаге и тежине положаја, која је анала и шта хоће и шта може.

Овом приликом још једном се показало, да је једина радикална странка, и по свом складу, и по државничкој изражености њених истакнутих људи, и по правилном гледању на државу и државне интересе, и по својим традицијама, и по свом деловању, дорасла свакој ситуацији и позвана да и у најтежим приликама игра улогу чувара и сређивача прилика и у земљи и споља. И она је увек умела извести државу из опасности и повести је путем напретка и среће. Данашња наша држава, као и ранија Србија, нашла би се, вероватно и не тако ретко, у врло тешком положају, са сумњивим изгледима на излаз из њега, да јој није радикалне странке. Све друге странке у земљи постојале су и постоје, изгледа, само због себе, спремане да нашкоде и држави, ако добу оне у питање. Познато је, да је један од вођа радикалне странке, у часу кад су долазили у сукоб државни и странкини интереси, одлучно изјавио: „Није држава због странке, него странка због државе; ако од тога, што се заштитити државни интереси, радикална странка има да претрпи штету, боље је и да пропадне, него да државни интереси страдају“!

Својим радом и солидним државничким способностима својих вођа радикална странка створила је себи пресудан положај у држави, и најодлучнији њени противници признају јој вредност над осталим странкама. Што је при томе и не помажу, него је шта више побијају, то је само из мржње која није плод љубави према земљи, већ излив срдите немоћи и манифестација незадовољене личне сујете. Отуда и сада, иако сви без разлике признају да су демократи својим додличним држањем омогућили радикалима изборну владу, иако признају да је Хрватски Блок својим недоласком у Београд потенцирао ствар, несавесно претбују Неодговорном Чиниоцу свршен чин, једино могућ излаз из створене ситуације.

„Ко губи, има праву да се љути!“ — каже се врло често у друштву. Али та љутња не сме да пређе дозвољене границе. Несавесни у вршењу дужности у раду на пословима промицања државних интереса, противници радикалне странке, оскудни увек у потребној објективности, показали су се и показују се несавесни и у овоме часу. Не би били последни сами себи, кад би другогаче чинили!

Још од почетка излажена вашег листа ми смо у оваквим писмима, у континуитету који од њих прави ретку целину, излажући парламентарно-политичку ситуацију, изнели толико доказа о оправданости оваквог излаза из ситуације, да би правдама и образложењем образовања радикалне изборне владе било само понављање свега онога што смо претходно казали. Данас морамо рачунати само са фактима. Радикална изборна влада је образована, избори ће се извршити у марту удуће године. Сад је на народу, на бирачима, да овој влади омогући солидну већину и даде јој могућности да свијим искуством и опробаном државничком способношћу изведе државу из једног хаоса и упути је путем напретка.

Дужност нам налаже да на овом месту и у овој прилици учинимо једну озбиљну напомену. Предизборна агитација већ је отпочела. Као и увек у оваквим случајевима, она је и жучлива и безобирна. Овај пут прешла је, рекло би се, све границе и у својој безобирности достигла већ сада до беспримерне несавесности. Зато нам свет треба да буде необично обазрив и присебан. Не треба и не сме да подлеже утицају те несавесности. Радикална странка је најнародскија странка. Она је по

својим члановима тежачка странка. Али је она и више него то: она је једина државничка и државотворна странка. У њене редове слободно је свакоме без разлике вере и имена. Свачија права ће поштовати, као што је и до сада поштовала, и сваичије интересе ће, у границама позитивних закона, чувати и подизати. У њој, и само у њој је место сваком честитом сину ове земље, сваком ономе који жели добра себи и држави. Н.

Личности нових министара, који су сада први пут наменовани: Г. др. Стојадиновић је директор Енглеско Српске Банке. Био је за вријеме рата на Крфу начелник министарства финансија, а после рата наставник за финансијске науке на Универзитету. Г. др. Милан Сршкић, адвокат из Сарајева, један је од вођа босанских радикала. Био је председник покрајинске владе у Сарајеву. Г. др. Нинко Перић професор је грађанског права на београдском Универзитету. Г. Милорад Вујичић, потпредседник Народне Скупштине, био је дуго година начелник окружних, начелник министарства унутрашњих дјела. Г. др. Нико Жуљанић, чувар Народних Музеја у Љубљани, један је од оснивача радикалне странке у Словеначкој. Г. Ђиво Супило, адвокат из Загреба, био је велики жупан Брат је познатог Франа Супила.

Наши дописи.

Скрадин, 18. децембра. (Светли рођендан) прослављен је дана 17. тек мј. на свечан начин; у обима мјесним црквама отслужено је свечано благодарење. Пошто је била недеља, поред представника разних власти, цркве су биле пуне сеоског народа, који се је молио за здравље и срећу свог љубљеног владара.

(Никољдан). Поред празних амбара и појата, поред силне оскудице новца и најпречих животних потреба, прославио је народ општине скрадинске ову своју крсну славу на достојан начин. Сва села где има кршкања, изгледала су свечано и прелијевала се у мирису побожног тамјана, помјешано са мирисом најмилије рибе бакалара и габуна. У самом Скрадину, чије општинство састоји се из велике већине кршкања, тачно у подне, кад наш народ обично седа за трпезу, забурлао су лепа звона и запуцале прангије, носећи на својим одједима срдачне честитке домаћинима и побожне мисли, да ко крсну славу слави, оног и помаже.

(Необична природна појава). Још од првих дана месеца новембра влада у Скрадину велика осека реке Крке, што је реткост у ово доба. Овој осеци не смета ни југовина, јер она и даље траје. Наш народ гата свакојако ову осеку, а сиротиња је посматра са неком црном слутњом, да она претказује рану зиму, која ће бити оштра и која ће дуго трајати.

(Сакупљање прилога за Просвету). Пригодом празника св. Николе, вредни благајници Просветиног Одбора г. Ђацо Лежајић, сакупио је прилоге, те је међу домаћинима и узаницима сакупио лепу свотицу од 391 динар.

(Бројавне честитке). Истом пригодом одбор наше партије поздравео је телеграмском честитком имендана свог великог вођу г. Николу Пашића.

(Пролазак народних посланика). И овђе су били на проласку и повратку из Бенковца г. народни посланици Корошец и Банић.

М. СКОЧИЋ - ШИБЕНИК
ПРВА СТАРИНСКА ФАБРИКА
НАРОДНОГ ШАМПАЊЦА
(CHAMPAGNE NATIONAL).

Gradске вијести.

SRETAN BOŽIĆ! Svim našim prijateljima i čitateljima katoličke vjere želimo sretno Božićne svece.

IZ UREDNIŠTVA. Radi katoličkog blagdana Sv. Stjepana u utorku 26. ov. mj., izaće sljedeći broj našeg lista u četvrtak 28.

IZ UPRAVE. Pošto se već približuje konac godine, a tim završavaju i tri mjeseca izlaženja našeg lista, to molimo gg. predbrojnike „Dalmatinskog Radikala“, da izvole podmiriti zaostalu pretplatu i da pošalju pretplatu unapred. Samo tako, ako naši čitatelji budu vršili svoju dužnost moći ćemo i mi našu. Molimo sve naše prijatelje i sumišljenike, da se pretplate na list i da zakupljaju što više pretplatnika, kao i da oglašuju u našem listu, jer im to donosi velike koristi. Pretplata iznosi na mjesec 15 dinara.

Lične vijesti. Ministar na raspoloženju, g. Dr. Ivo Krstelj, doputovao je jučer sa gospogijom, da provede ovdje božićne praznike.

Jutros parobrodom iz Bakra povratio se je u Šibenik liječnik dr. Antun Matković, koji je boravio dva mjeseca u Beču u naučne svrhe.

Diletansko-dramatska sekcija daje u utorku 26. ov. mj. duhovitu i popularnu Nušićevu šalu „Običan čovek“. U srijedu 27. na opći zahtjev daveće se po drugi put „Izbitarica“. Početak u 8 sati.

Jugoslavenski akademski klub „Jurislaw Janušić“. Ovdášnji studenti osnovali su u Šibeniku podružnicu ovog najjačijeg akademskog kluba. Za predsjednika izabran je Ivčić.

Jedna primjetba na adresu vojne vlasti. Ovo dana primili su neki mladići rogi. 1898. g. opštinske pozive, gdje ih Komanda Šibenskog vojnog okruga, pozivlje na superreviziju za dan 27. tek. mj. u Split. Prema onom, što kaže taj poziv, mladići iz najdaljih sela šibenskog kotara, moraju da se prikažu na opštinu na dan 25. tako, da oni mladići katoličke vjere, moraju da ostave svoju božićnu svijeću i udovolje pozivu. Pošto sam predmet ovog poziva, nije toliko važan za državne interese, bila bi vrlo lijepa stvar, da vojna komanda, odgodi ovaj poziv za šibenički kotar, te tako omogući mladićima katoličke vjere, da sprovedu svoj Božić kod svoje kuće. Nadamo se, da će komanda vojnog okruga, uvažiti ovaj opravdani zahtjev, tim više, što je taj poziv više stvar, koja se odnosi na interese mladića, a manje na vlast, koja ih poziva. Još smo dužni, da u interesu i samog ugleda vojske i u interesu u mladih života samih vojnika, da uputimo vojnu vlast na to, da pri odpuštanju mladića iz vojske, ne šalju ih onako gole njihovim kućama, kao što se je to dogodilo ovo zadnjih dana pri odpuštanju mladića sa 11 pješačkog puka, koji logoruje u Mostinama. Ovi jadni mladići, ne samo da nisu imali pristojnog odjela, već su mnogi bili golouruki i gologrudi, što na ovom ledu može da se dogodi slučajeva, da mladići lako dobiju upalu pluća ili koju drugu nemilu bolest, te mjesto, da iza odsluženog svog roka, naučavaju se lijepe građanske slobode, legnu u grob prije vremena, što njihova smrt bila bi golema šteta, koliko njihovim milim na domu, toliko i samoj državi. Ta mislimo, da danas više vrijedi edan mladi život, nego jedno pocjepano vojničko odjelo, koje on ostavlja da gnijje negdje i vojnom slagalištu.

„Proneverenje u splitskoj carinarnici“. Pod tim naslovom prenijeli smo vijest iz drugih rovina. Sada nam šalje uprava splitske carinarnice sljedeće razjašnjenje:

„Centralna Carinska Blagajnica u Splitu sštećena je za Dinara 400.000, usled razbojničkog napadaja na blagajnika Kurira dana 9. oktobra t. g. u kapiji Narodne Banke u Splitu. Pregled Blagajnice preduzetom istoga dana od strane Komesara Glavne Kontrole nije u blagajni pronaden nikakav drugi deficit“.

Brzobjavne i telefonske vijesti

(Posebni izjužeštaji „Dalmatinskog Radikala“).

Rat demokrata protiv vlade.

BEograd, 23. Demokratski je klub na svojoj posljednjoj sjednici riješio, da njegovi članovi u finansijskom odboru ne smiju odobriti nijedan kredit ovoj vladi. To znači, da vlada g. Pašića, neće biti u stanju da primi i isplati dodatke invalidima i činovnicima. Na ovaj način demokrati koče rad vlade. Zato ona neće biti kriva, ako joj bude nemoguće izvršiti svoje odluke. Povodom ovakovog riješenja demokratskog kluba, najbolje se vidi, da je demokratska „briga“ za činovnike i invalide jedna prosta i obična demagogija. Činovnici i invalidi treba da zahvale jedino demokratima, što se njihovo stanje nije još poboljšalo.

Izborna agitacija.

BEograd, 23. Radikalni klub održao je sjednicu, kojoj su prisustvovali svi članovi kluba, koji se nalaze u Beogradu sa g. Pašićem na čelu. Na sjednici se raspravljalo o idućim izborima, pa je g. Pašić istaknuo potrebu da se ide megju narod. Svaki kandidat treba da bude agiln u narodu.

Demokratska neiskrenost.

Davidović predsjednik stranke.

BEograd, 23. Čim su svi izgledi, da bi demokrati mogli ući u vladu isčežli, u stranci je zavladala ranija jednoдушnost, pa je Ljuba Davidović ponovno izabran za predsjednika stranke. To je najbolji dokaz, da je sukob izmegju Davidović i Pribičevića bio lažan, i da demokratska stranka ima sam jedan cilj, a to je vlast.

Proglas demokrata na narod.

BEograd, 23. Demokratski poslanici iz južne Srbije dr. Kumanudi i Šumenković odredjeni su da rediguju proglas na narod, koji će demokrati ovih dana publikovati. Glavni pred-

„Gusle Javorove“. Drca. Annelija A. Jakšićeva lekarka u Beogradu, izdala je sliku pod tim naslovom. Slika predstavlja naše narodne gusle iz javora, položene na zelenoj grančici od lijepe u cvetu, sa tananim gudaalom u položaju, da pod rukom znalaca izvodi pesme o slavnoj Srpskoj prošlosti i nadi na bolju budućnost. Ispod njih, nalazi se tradicijonalna Srpska preslica iz trešnjava drveta, sa belom kudeljom privezonom crvenom pantljikom, amblema čilosti i radenosti Srkinje, koja je umela na preslici i desnic ruci, da ishrani i odgoji Srpske Sokolove i junake, koji su osvetili Kosovo i stvorili današnju našu državu — kamen temeljac budućeg sveslavenskog saveza.

Nad guslami je Grb Cara Dušana, naša najslavnija starina. Pored preslice, otvorena je Srpska narodna pesmarica, svedok velike pesničke duše Srpskog naroda. Prihod od ove slike „Gusle Javorove“ namenjen je 25 po sto ratnoj siročadi i 25 po sto fondu siromašnih studenata. — Cena je 10 dinara po komadu

Pripomoć Filharmoničkom Društvu. Kako je građanstvu poznato, mjesno je F. D. za cijeloga svog opstanka, a osobito u posljednje vrijeme, razvilo svestranu djelatnost, te je svojim produkcijama na polju svjetovne i crkvene glazbe dokazalo ozbiljno shvaćanje u provadjanju svojeg zadatka oko širenja glazbene umjetnosti i glazbene kulture. Tome je F. D. pomjestilo osobitu pažnju glazbenom odgoju našeg pomlatka i u tu svrhu osnovalo redovitu školu gudaćakih instrumenata, koju već danas pohađaju trideset učenika. Čitav je ovaj rad skoptan s ogromnim novčanim izdancima, tako da F. D. uz ograničeni broj članova i neznatni mjesečni

met rasprave biće izborni sporazum sa drugim grupama. Prema njihovom držanju izgleda, da će u Srbiji kooperirati sa zemljoradnicima, a u Sloveniji sa kmetijcima. Što se tiče ostalih krajeva moraće ići sami, a vjerojatno i pocjepani usljed velikog broja kandidata.

Požar u Beogradu.

Preko 8 milijuna dinara štete.

BEograd, 23. Jučer se zapalio i izgorio magazin broderskog sindikata. Šteta iznosi preko 8 milijuna dinara, pošto je izgorilo i brodogradilište. 2000 radnika ostaje bez posla. Zalosno je bilo gledati, kako radnici uz opasnost života srču u sam plamen da gase. Nezna se kako je požar nastao. Povedena je istraga.

Pocjepanost megju zemljoradnicima.

BEograd, 23. Zemljoradnički je klub održao sinoć sjednicu o izbornom zakonu. Misle, da bi mogli dobiti do 100 mandata, da nije nastao sukob i raskol u stranci. Ističe se dvije liste, što će svakako biti fatalno po zemljoradnike. Zato neki zemljoradnici nastoje, da bi se Avramović, kao njihov najpopularniji čovjek, povratio u stranku i preuzeo vodstvo. Ali to nije lako, jer je Avramović prekinuo potpuno sa dosadašnjim politikom kluba, te se stidi da nije glasao za Ustav, a glasao je za zakon o zaštiti države. Klub je na sjednici tražio izlaz iz te teške situacije.

Grčka i Mala Antanta.

LOUSANNE, 23. Iz krugova diplomatskih učesnika na konferenciji doznaje se, da se dr. Ninčić u svom posljednjem razgovoru sa Venizelosom sporazumio o pristupanju Grčke u Malu Antantu. Odmah po svršetku orijentalne konferencije sastaje se u Beogradu dr. Beneš, Duka i dr. Ninčić, da odluče o definitivnom primanju Grčke u Malu Antantu.

prinos, nebi nikako moglo da u Novoj Godini obezbjedi svoj opstanak, a kamoli da uspješno nastavi ovako razvijenom djelatnošću. — Stoga se F. D. obraća na svoje podupirajuće članove, da bi dobrovoljno povisili mjesečnu članarinu, i time omogućili daljni opstanak i uspješan rad društva. — Uprava.

Spiskovi za opć. izbore, kao i za Nar. Skupštinu mogu se dobiti odmah kod „Nove Štamparije“ u Šibeniku.

IZJAVA.*)

„Narodna Straža“, u br. 49., donijela je vijest, da su dva krojača iz Šibenika, koji su pravoslavne vjere, otpustili njeke svoje radnice katoličke vjere, jer da nisu htjele raditi u praznične dana katoličke crkve.

Ta bi vijest morala mene pogoditi, jer sam ja otpustio njeke radnice, koje su tražile da svetkuj i treći dan poslije sv. Jakova i sv. Ane, a kad im to nisam mogao dozvoliti, izostale su od radnje. Taj treći dan nije praznik za katoličku crkvu, kao što nisu ni prva dva dana, koji imaju samo lokalno svećani značaj. A koliko pak ima pakosti u komentaru „Narodne Straže“ kojom je popratila jednu netačnu vijest, našavši u faktu otpuštanje radnica njeku vjersku zagriženost, kojoj se ja nisam imao gdje naučiti, kad nisam pristaša stranke tog lista, pokazuje činjenica, da sam ja otpustio i pravoslavne radnice, koje su tada izostale od radnje.

U Šibeniku, 20. XII. 1922.

Mladen Crvak, krojač.

*) Za stvari pod ovom rubrikom uredništvo ne odgovara.

Burze.

ZÜRICH, 23. Devize: Zagreb 145.

ZAGREB, 23. Valute: dolar 89, 90; funte 430; francuski franak 665; talijanska lire 460, 470; Čs. kruna 265.

Tvrđka KMET & Komp., Ljubljana
 ima
 stalno na skladištu crvenog fažola (bokinca).
Zahtevajte ponudbe.
 Brojzavi: Telefon int. 319.
KMET, Ljubljana. 1—4

Prodaja imanja. Prodaje se jedna kuća, sa proćeljem od tri lijepa vitla i velikim oborom, na veoma lijepom i prometnom mjestu uz državnu cestu, u Crnici. Lijep pogled na more. Zgodno za obrt s obzirom na blizinu tvornice „Sulfid“. — Ponude na ovaj list. 2—3

Помажите „Просвјету“!

РЕСТАУРАЦИЈА „ШАБАЦ“
ШИБЕНИК - Улица св. Ивана Бр. 113 - ШИБЕНИК

Опскрбљена је топлим и хладним јелима, најбољим домаћим винима као и свјежим пивом, ликерима сваке врсти из познате творнице „Матавуљ“ као и српске шљивовице. Гавриловићеве саламе, Пашког сира, домаћег пршута, а особито препоручује свој специјалитет печенке с' ражња: јањетину, крметину (одојак) и туку.

За што многобројнији посјет препоруча се п. н. опћинству
Никола С. Златан
 власник.

ТЕЛЕФОН БРОЈ 74

Чок и Манојловић
фабрика црквених воштаних свећа
Шибеник (Далмација).

Израђује црквене воштане свеће сваке величине. - Специјална израда свећа са натписима:
 „Ко Крсно Име слави оном и помаже!“ и „Мир Божји, Христос се роди!“

ДРОГЕРИЈА М. ПЕЦЕЉ И ДРУГ
 — ШИБЕНИК —

Складиште дрога, кемикалија медицинских и техничких, тоалетних и хигијенских артикла, боја уљених и у праху, анилине и све потребштине за мастионе, кистова и четкарске робе.
 Главно складиште минералних вода. 11

БУРО ВОЈВОДИЋ - Книи
ТРГОВИНА ЗЕМАЉСКИХ ПРОИЗВОДА
НА ВЕЛИКО И МАЛО

Бројзави: ВОЈВОДИЋ - Книи.
 8 Телефон број 3.

НОВА ШТАМПАРИЈА - Шибеник

Штампарија је снабђевена свим модерним ћирилским и латинским писменима, те врским стројевима на електрични погон. — Прима на израду све званичне, трговачке и парохијалне тисканице, те остале радње спадајује у графичку струку. - Складиште свих тисканица за српске православне цркве и парохијска звања.

РАДЊЕ СЕ ИЗВРШУЈУ БРВО И ТОЧНО.

КОНОБА СТАРОГ ДЕСЕРТНОГ ВИНА „МАРАШТИНА“
и Спумантног вина (Шампањац)
ВАСО ЧОК и ЈОВО ПАКЛАР ШИБЕНИК (Далмација)

Uspješno se oglašuje u „Dalm. Radikalu“

СРПСКА БАНКА д. д. у ЗАГРЕБУ

Основана године 1895. **ФИЛИЈАЛА У ШИБЕНИКУ (Обала).** Бројзави: СРБАНКА.
 Деоничка главница К 162,000.000. Резерве преко К 55,000.000. Улошци преко К 500,000.000.

ФИЛИЈАЛЕ: ДУБРОВНИК, КНИИ, НОВИ САД, (Централни Кредитни Завод, као филијала Српске Банке), СОМБОР, СПЛИТ, СУБОТИЦА, МИТРОВИЦА.

АГЕНТУРА дубровачке филијале у ГРУЖУ.
АФИЛИЈАЦИЈЕ: БЕОГРАД Подунавско трговачко и акцијонерско друштво, БОС. ШАМАЦ: СРПСКА БАНКА.

РОБНИ ОДИО: свих врста брашна, колонијала, француских боја прве врсте итд. Складиште у властитој кући. Цјеници на закљетв бадава.

Најповољније укамањује улоге на уложне књижице и на текући рачун, те обавља све банковне и берзанске послове најкулантније. — Са свима је већим мјестима Еуропе у директној пословној вези, а тако исто и са Сјеверном и Јужном Америком.